

Αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων

Η ελεύθερη εγκατάσταση και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της ενιαίας αγοράς, καθιστώντας δυνατή την κινητικότητα επιχειρηματιών και επαγγελματιών σε όλη την ΕΕ. Για την εφαρμογή των εν λόγω ελευθεριών, τα διπλώματα και οι τίτλοι που εκδίδονται σε εθνικό επίπεδο πρέπει να αναγνωρίζονται ευρέως. Διάφορα μέτρα έχουν ληφθεί για την εναρμόνιση και αμοιβαία αναγνώρισή τους, ενώ κι άλλα σχετικά νομοθετήματα είναι υπό ετοιμασία.

Νομική βάση

Άρθρα 26 και 53 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Στόχοι

Για τους αυτοαπασχολούμενους και τους επαγγελματίες που εγκαθίστανται μόνοι τους σε άλλο κράτος μέλος ή προσφέρουν εκεί προσωρινά τις υπηρεσίες τους, τα πτυχία, πιστοποιητικά και λοιπά δικαιολογητικά επαγγελματικής ικανότητας που έχουν εκδοθεί σε διαφορετικό κράτος μέλος πρέπει να τυγχάνουν αμοιβαίας αναγνώρισης, και όλες οι εθνικές διατάξεις που διέπουν την πρόσβαση σε διάφορα επαγγέλματα πρέπει να συντονισθούν και να εναρμονισθούν.

Επιτεύγματα

Το άρθρο 53, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και άλλων τίτλων που απαιτούνται σε κάθε κράτος μέλος για την πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διευκολύνει την ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών. Η ίδια διάταξη αναφέρεται στην ανάγκη συντονισμού των εθνικών κανόνων για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων αυτοαπασχόλησης. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου θέτει, ως προϋπόθεση για την αμοιβαία αναγνώριση «σε περιπτώσεις που η εναρμόνιση είναι δύσκολη διαδικασία», τον συντονισμό των όρων που διέπουν την άσκηση των επαγγελμάτων στα διάφορα κράτη μέλη. Η διαδικασία εναρμόνισης εξελίχθηκε μέσω σειράς οδηγιών από τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Επ' αυτών των βάσεων, η νομοθεσία για την αμοιβαία αναγνώριση προσαρμόζεται στις ανάγκες διαφορετικών καταστάσεων. Ποικίλλει ως προς την πληρότητα ανάλογα με το εκάστοτε επάγγελμα και πρόσφατα άρχισε να εγκρίνεται βάσει μιας γενικότερης προσέγγισης.

A. Η τομεακή προσέγγιση (κατά επαγγέλματα)

1. Αμοιβαία αναγνώριση μετά την εναρμόνιση

Ο τομέας της υγείας είναι εκείνος στον οποίο η εναρμόνιση προχώρησε με τους ταχύτερους ρυθμούς, για τον προφανή λόγο ότι οι επαγγελματικές απαιτήσεις και ιδίως τα προγράμματα κατάρτισης, δεν διέφεραν πολύ από τη μια χώρα στην άλλη (σε αντίθεση με ό,τι ισχύει σε σχέση με άλλα επαγγέλματα). Ως εκ τούτου, δεν ήταν δύσκολο να επιτευχθεί εναρμόνιση σε σημαντικό αριθμό επαγγελματιών (π.χ. ιατροί, νοσηλευτές, κτηνίατροι, μαίες και αυτοαπασχολούμενοι εμπορικοί αντιπρόσωποι). Η [οδηγία σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων](#) (2005/36/EK) αποσκοπεί στην αποσαφήνιση, στην απλοποίηση και στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων οδηγιών και στη συγκέντρωση των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματιών του ιατρού, του οδοντιάτρου, του νοσηλευτή, του κτηνιάτρου, της μαιίας, του φαρμακοποιού και του αρχιτέκτονα σε ένα νομοθετικό κείμενο. Σε αυτήν την οδηγία προσδιορίζεται, μεταξύ πολλών άλλων, με ποιον τρόπο το κράτος μέλος «υποδοχής» πρέπει να αναγνωρίζει τα επαγγελματικά προσόντα που αποκτήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος («καταγωγής»). Η αναγνώριση των επαγγελματιών περιλαμβάνει τόσο ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης όσο και ειδικά συστήματα για καθένα από τα προαναφερθέντα επαγγέλματα. Η αναγνώριση εστιάζει, μεταξύ πολλών άλλων, στο επίπεδο του τίτλου, της κατάρτισης και της επαγγελματικής πείρας (τόσο γενικού όσο και ειδικευμένου χαρακτήρα). Η οδηγία καλύπτει επίσης τα επαγγελματικά προσόντα στον τομέα των μεταφορών, των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών και των νόμιμων ελεγκτών. Τα επαγγέλματα αυτά είχαν ρυθμιστεί κανονιστικά με χωριστές οδηγίες. Στις 22 Ιουνίου 2011, η Επιτροπή ενέκρινε Πράσινη Βίβλο για τον Εκσυγχρονισμό της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα ([COM\(2011\)0367](#)), με την οποία προτείνεται η μεταρρύθμιση των συστημάτων αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων, με σκοπό να διευκολυνθεί η κινητικότητα των εργαζομένων και να προσαρμοστούν η κατάρτιση και οι τρέχουσες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Επιτροπή δημοσίευσε πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα ([COM\(2011\)0883](#)) βάσει των αποτελεσμάτων των διαφόρων διεργασιών διαβούλευσης και ως απάντηση στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2011. Οι σημαντικότερες βασικές προτάσεις περιλαμβάνουν: την καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Επαγγελματικής Ταυτότητας· την εναρμόνιση των ελάχιστων επαγγελματικών απαιτήσεων· την αυτόματη αναγνώριση επτά επαγγελμάτων, ήτοι του αρχιτέκτονα, του οδοντιάτρου, του ιατρού, του νοσηλευτή, της μαιίας, του φαρμακοποιού και του κτηνιάτρου· και την εισαγωγή του Συστήματος Πληροφόρησης της Εσωτερικής Αγοράς που επιτρέπει την ενισχυμένη συνεργασία για την αναγνώριση των τίτλων σπουδών. Κύριοι στόχοι της αναθεώρησης ήταν να διευκολύνει και να βελτιώσει την κινητικότητα των επαγγελματιών σε ολόκληρη την ΕΕ και να βοηθήσει στην κάλυψη των ελλείψεων προσωπικού σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ακόλουθη οδηγία ([2013/55/EE](#)) εκδόθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2013^[1].

[1] Οδηγία 2013/55/EE της 20ής Νοεμβρίου 2013 για την τροποποίηση της οδηγίας 2005/36/EK σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 σχετικά με τη διοικητική συνεργασία μέσω του συστήματος πληροφόρησης της εσωτερικής αγοράς («κανονισμός IMI»), ΕΕ L 354 της 28.12.2013, σ. 132.

2. Αμοιβαία αναγνώριση χωρίς εναρμόνιση

Σε άλλα επαγγέλματα, στα οποία οι διαφορές μεταξύ εθνικών κανόνων εμπόδισαν την εναρμόνιση, η αμοιβαία αναγνώριση σημείωσε μικρότερη πρόοδο. Η ποικιλία των νομικών συστημάτων έχει εμποδίσει την πλήρη αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και τίτλων που θα επέτρεπε αμέσως την ελεύθερη εγκατάσταση βάσει του διπλώματος της χώρας καταγωγής. Η [οδηγία 77/249/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1977 κατέστησε δυνατή την περιστασιακή παροχή υπηρεσιών από δικηγόρους· κατά τα λοιπά, για την ελεύθερη εγκατάσταση ήταν απαραίτητος ο τίτλος σπουδών της χώρας υποδοχής. Η [οδηγία 98/5/ΕΚ](#) της 16ης Φεβρουαρίου 1998 αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα καθώς προέβλεπε ότι ένας δικηγόρος που κατέχει τίτλο σπουδών οποιουδήποτε κράτους μέλους μπορεί να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος για να ασκήσει το επάγγελμά του, με την επιφύλαξη ότι, κατά την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση των πελατών του ενώπιον δικαστηρίων, το κράτος υποδοχής μπορεί να απαιτήσει να επικουρείται από τοπικό δικηγόρο. Έπειτα από εργασία τριών ετών σε αυτήν τη βάση, οι δικηγόροι αποκτούν το δικαίωμα (εάν το επιθυμούν) πλήρους άσκησης του επαγγέλματός τους, μετά από δοκιμασία καταλληλότητας στην οποία τους υποβάλλει η χώρα υποδοχής, χωρίς να απαιτείται να πάρουν μέρος σε εξέταση επάρκειας. Άλλες οδηγίες εφάρμοσαν την ίδια αρχή σε άλλα επαγγέλματα, όπως του οδικού μεταφορέα εμπορευμάτων, του πράκτορα και μεσίτη ασφαλειών, του κομμωτή και του αρχιτέκτονα.

B. Η γενική προσέγγιση

Η θέσπιση νομοθεσίας για την αμοιβαία αναγνώριση τομέα προς τομέα (συνοδευόμενη ορισμένες φορές από πιο εκτεταμένη εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων) ήταν ανέκαθεν χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία. Για τον λόγο αυτόν, κατέστη εμφανής η ανάγκη δημιουργίας ενός γενικού συστήματος αναγνώρισης της ισοτιμίας διπλωμάτων, που θα ισχύει για όλα τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα που δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο ειδικής νομοθεσίας της ΕΕ. Η νέα αυτή γενική προσέγγιση άλλαξε την προοπτική. Πριν, η «αναγνώριση» εξαρτιόταν από την ύπαρξη ευρωπαϊκών κανόνων σχετικά με την «εναρμόνιση» του συγκεκριμένου νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος ή δραστηριότητας. Μετά, βάσει των ισχυόντων κανόνων, η «αμοιβαία αναγνώριση» κατέστη σχεδόν αυτόματη, για όλα τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, χωρίς να απαιτείται ειδικό τομεακό παράγωγο δίκαιο. Από εκείνη τη στιγμή, οι μέθοδοι «εναρμόνισης» και «αμοιβαίας αναγνώρισης» συνέχισαν να εφαρμόζονται παράλληλα, και ενίοτε αμφότερες χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο ενός συμπληρωματικού συστήματος υπό μορφή τόσο κανονισμού όσο και οδηγίας ([ψηφίσματα του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 1992](#) και [της 15ης Ιουλίου 1996](#) σχετικά με τη διαφάνεια των πιστοποιητικών επαγγελματικής ικανότητας και εκπαίδευσης). Το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να αρνηθεί στον αιτούντα την πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα εάν διαθέτει τους τίτλους που του παρέχουν αυτό το δικαίωμα στο κράτος προέλευσης. Ωστόσο, εάν η αποκτηθείσα κατάρτιση διήρκεσε λιγότερο από την απαιτούμενη στο κράτος υποδοχής, το τελευταίο μπορεί να απαιτήσει επαγγελματική πείρα ορισμένης διάρκειας ή, εάν η κατάρτιση διαφέρει σημαντικά, μπορεί να απαιτήσει πρακτική άσκηση προσαρμογής ή δοκιμασία καταλληλότητας, κατ' επιλογή του αιτούντα, εκτός εάν το επάγγελμα προϋποθέτει γνώση του εθνικού δικαίου.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στις 15 Νοεμβρίου 2011, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ([2005/36/EK](#))^[2] με το οποίο ζητούσε να εκσυγχρονιστεί και να βελτιωθεί η εν λόγω οδηγία και να ενθαρρυνθεί η χρήση των πλέον αποτελεσματικών και κατάλληλων τεχνολογιών, όπως η θέσπιση της ευρωπαϊκής επαγγελματικής ταυτότητας, η οποία θα μπορούσε να γίνει επίσημο έγγραφο που θα αναγνωρίζεται από όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να διευκολύνεται η διαδικασία αναγνώρισης.

Ως απάντηση στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου, στις 19 Δεκεμβρίου 2011, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για τα επαγγελματικά προσόντα. Μετά από επιτυχείς τριμερείς διαπραγματεύσεις, το Κοινοβούλιο εξασφάλισε τις αλλαγές που είχε ζητήσει, συμπεριλαμβανομένων της θέσπισης προαιρετικής επαγγελματικής ταυτότητας, της δημιουργίας μηχανισμού προειδοποίησης, της αποσαφήνισης των ρυθμίσεων σχετικά με την μερική πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, των ρυθμίσεων που αφορούν τις γλωσσικές γνώσεις και της δημιουργίας μηχανισμού αμοιβαίας αξιολόγησης των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων με σκοπό την εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας. Τούτο οδήγησε στην έκδοση στις 20 Νοεμβρίου 2013 της [οδηγίας 2013/55/EE](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2005/36/EK σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων^[3].

Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν την [οδηγία \(EE\) 2018/958 για τον έλεγχο της αναλογικότητας](#), της 28ης Ιουνίου 2018, με την οποία θεσπίζεται εναρμονισμένος έλεγχος αναλογικότητας ο οποίος πρέπει να χρησιμοποιείται από όλα τα κράτη μέλη πριν από την έγκριση των εθνικών κανονισμών για τα επαγγέλματα^[4]. Στις 25 Οκτωβρίου 2018, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με την προώθηση της αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης διπλωμάτων](#).

Για λεπτομερέστερες πληροφορίες καλείσθε να ανατρέξετε στη μελέτη που εκπονήθηκε για την επιτροπή IMCO με θέμα «[Χαρτογράφηση της ΕΕ:Επισκόπηση της νομοθεσίας που αφορά την επιτροπή IMCO](#)» (EU Mapping: Overview of IMCO related legislation)^[5].

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
05/2019

[2]EE C 153E της 31.5.2013, σ. 15: [http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA\(2011\)0490](http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA(2011)0490)

[3]EE L 354 της 28.12.2013, σ. 132: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2013%3A354%3ATOOC>

[4]Οδηγία (EE) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2018, σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελμάτων, EE L 173 της 9.7.2018, σ. 25: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32018L0958>

[5]Χαρτογράφηση της ΕΕ: «Επισκόπηση της νομοθεσίας που αφορά την επιτροπή IMCO». [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU\(2015\)536317_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU(2015)536317_EN.pdf)

